

С.АМАНЖОЛОВ АТЫНДАҒЫ ШЫҒЫС ҚАЗАҚСТАН МЕМЛЕКЕТТІК
УНИВЕРСИТЕТІ
ВОСТОЧНО-КАЗАХСТАНСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ С. АМАНЖОЛОВА

КЕЛІСІЛДІ/ СОГЛАСОВАНО
«Улан ауданының білім бөлімі»
мемлекеттік мекемесінің «Таврия
орта мектебі» коммуналдық
мемлекеттік мекемесі

М.Ф. Мухитов
Т.А.Ә./Ф.И.О

БЕКІТІЛДІ/ УТВЕРЖДЕНО
Факультет кеңесінің төрағасы /
Председатель совета факультета

Куленова Г.Б.
Т.А.Ә./Ф.И.О

Хаттама / Протокол
№ 10 « 11 » 06 2020ж/г

ПӘН БАҒДАРЛАМАСЫ (SYLLABUS)/
ПРОГРАММА ДИСЦИПЛИНЫ (SYLLABUS)

Азаматтық қорғаныс және төтенше жағдайлар

Оқу пәнінің атауы/наименование учебной дисциплины

5B010400 – Бастапқы әскери дайындық

(ББ атауы және коды/код и название ОП)

Оқу түрі / Форма обучения _____ күндізгі, ОБ _____
(күндізгі / очная, ОБ/СО)

Курс/Курс _____ 4 _____

Семестр/Семестр _____ 7 _____

Кредиттер саны/Количество кредитов _____ 5 _____

Дәрістер/Лекции _____ 20 _____

Практикалық (семинар) сабақтар/
Практические (семинар) занятия _____ 30 _____

Зертханалық сабақтар/
Лабораторные занятия _____

БӨЖ / СРОП _____ 25 _____

БӨЖ / СРО _____ 75 _____

Емтихан / Экзамен _____ 7 _____ семестр

Өскемен, 2020 ж.

Құрастырушы / Составитель: м.ғ.к., доцент Адильбекова А.Б.
(Оқытушының Т.А.Ә., ғылыми дәрежесі, ғылыми атағы, қызметі / ФИО преподавателя, ученая степень, ученое звание, должность)

Пән бағдарламасы / Программа дисциплины (Syllabus)

Пәннің бағдарламасы Жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдары үшін жалпы білім беру пәндері циклінің үлгілік оқу бағдарламаларын бекіту туралы» (ҚР БҒМ 31.10.2018 жылғы № 603 бұйрығы) негізінде жасалған / **Программа дисциплины** разработана на основании типовых учебных программ цикла общеобразовательных дисциплин для организаций высшего и (или) послевузовского образования (Приказ МОН РК от 31.10.2018 г. № 603) (жалпы білім беру пәндері үшін / для общеобразовательной дисциплины);

Пәннің бағдарламасы (Syllabus) университет Академиялық кеңес отырысында бекітілген оқу бағдарламасы негізінде жасалған / **Программа дисциплины (Syllabus)** разработана на основании учебной программы, утверждённой на заседании Академического совета университета

Хаттама / Протокол №_4_ «_21_» __04__2020 ж./г. (базалық және профильдік пәндер үшін / для базовых и профилирующих дисциплин)

Кафедра отырысында ұсынылған / Рекомендована на заседании кафедры
Бастапқы әскери дайындық

Хаттама / Протокол №_10_ «_03_» __06__2020 ж./г.

БӘД кафедра меңгерушісі /Зав. кафедрой НВП

колы / подпись

Сунцов В.В.
аты-жөні / ФИО

1. Пән туралы ақпарат

Пәннің атауы/	Пәннің коды/ Код	Кредит саны/	Курс: 4
---------------	------------------	--------------	---------

Наименование дисциплины Азаматтық қорғаныс және төтенше жағдайлар	дисциплины GOiChS	Количество кредитов 5	Семестр: 7
БББ атауы / Название ОП Бастапқы әскери дайындық	БББкоды / Код ОП 5B010400	Кафедра БӘД	Факультет ППЖМФ
Пәнді өткізу уақыты және орны / Время и место проведения дисциплины оқу кестесі бойынша, № <u>2</u> оқу ғимараты, <u>33</u> ауд.			
Кеңес беру уақыты – оқу кестесі бойынша			
Рейтинг кестесі: 7 және 15 апта / График рейтингі: 7 и 15 недели			
Оқытушының Т.А.Ә., ғылыми дәрежесі, ғылыми атағы, қызметі Адылбекова Айгүл Бейсембайқызы, медицина ғылымдарының кандидаты, доцент ККСОН, доцент		Байланыс ақпараты (телефон, e-mail)/ Контактные данные (телефон, e-mail) Байланыс телефоны – 87777961459 e-mail – prep_adylbekova@mail.ru	

2. Пәннің қысқаша сипаттамасы

«Азаматтық қорғаныс және төтенше жағдайлар» пәннің мақсаты:

«Бастапқы әскери дайындық» білім беру бағдарламасының білім алушыларда қауіпсіз тіршілік етуге, төтенше жағдайларды алдын-ала болжап олардың зақымдаушы салдарынан қорғауға және барлық қорғаныш шараларын тиімді пайдалануға қажетті дағдыларды қалыптастыру болып табылады.

Пәннің негізгі міндеттері:

- азаматтық қорғаныс жүйесінің құрылымы мен рөлімен таныстыру;
- бейбіт уақытта және соғыс уақытындағы төтенше жағдайлар аймақтарында шұғыл атқарылатын жұмыстардың мақсаттары мен міндеттері және жүргізілу ерекшеліктерін қарастыру;
- ұжымдық, жеке және медициналық қорғаныс құралдарын пайдаланудың қажетті дағдыларын қалыптастыру.

Пәннің оқыту нәтижелері:

- Білім алушылар бейбіт уақытта және соғыс уақытындағы төтенше жағдайлар кезінде халықты қорғау шараларын ұйымдастыруды меңгереді;
- төтенше жағдайлардың зақымдану ошағында халықтың іс-әрекеті және жүріс-тұрыс қағидаларын түсінеді;
- төтенше жағдайларға байланысты жарақат, өткір ауру және улану кезіндегі алғашқы медициналық көмек көрсету әдістерін меңгереді;
- төтенше жағдайлардың салдарын жою кезіндегі құтқару және басқа да шұғыл жұмыстарды ұйымдастыру мен іске асыруды біледі;
- бейбіт уақытта және соғыс уақытындағы төтенше жағдайлардың әсерін ескерту мен салдарын жоюды үйренеді.

Құзыреттіліктері: Білім алушы бейбіт уақытта және соғыс уақытындағы төтенше жағдайлар аймақтарында шұғыл атқарылатын жұмыстардың жүргізілу ерекшеліктерін біліп халықты қорғау шараларын ұйымдастыру мен іске асыруға; төтенше жағдайларды алдын-ала болжауға, сондай-ақ олардың зақымдаушы салдарынан қорғау тәсілдерін тиімді пайдалануға қажетті дағдыларды меңгереді.

3. Пәннің пререквизиттері

№	Пәндердің атауы, олардың бөлімдері (тақырыптары)
1	Биология

2	Химия
3	Физика

4. Пәннің постреквизиттері

№	Пәндердің атауы
1	Дипломалды іс-тәжірибе

5. Күнтізбелік-тақырыптық жоспар

№	Пән тақырыптарының аталуы	апта	Сабақ түрі бойынша аудиторлық сағат саны		Сабақ түрі бойынша аудиторлық емес сағат саны		Барлығы (сағ)
			Дәріс (сағ.)	Пр/сем. саб (сағ.)	БӨЖ (сағ.)	БӨЖ (сағ.)	
1	ҚР-дағы Азаматтық қорғаныс жүйесі. Азаматтық қорғаныс жүйесінің құрылымы мен рөлі	1	1	2	1	6	10
2	Ядролық және радиациялық зақымдану ошақтарының сипаты	2	2	3	1	4	10
3	Химиялық және биологиялық зақымдану ошақтарының сипаты	3-4	2	2	2	5	11
4	Әсері күшті улы заттардың (ӨКУЗ) адам ағзасына тигізетін әсері	5	2	2	2	5	11
5	ТЖ пайда болатын аралас зақымдану ошақтары	6	1	2	2	5	10
6	Төтенше жағдайлар салдарын жоюда шұғыл құтқару және авариялық қалпына келтіру жұмыстарын ұйымдастыру	7	1	2	2	6	11
7	ҚР аймағында болуы ықтимал төтенше жағдайлардың сипаты мен салдары	8	1	2	2	5	10
8	Ядролық зақымдау факторларынан қорғайтын қорғаныс ғимараттарын жабдықтау, тиімді пайдалану тәртібі	9	2	2	2	5	11
9	Жергілікті жерлерді радиациялық барлау және химиялық бақылау аспаптары мен құралдары	10	2	2	2	6	12

10	Бейбіт және соғыс жағдайларындағы ТЖ-да эвакуация (көшіру) жұмыстарын ұйымдастыру	11	1	2	2	5	10
11	Ядролық және химиялық қарулар қолданған жағдайда, радиациялық және химиялық зақымдану дәрежелерін бағалау. УЗ, РЗ және БЗ азық-түлікпен ас суын қорғау мен залалсыздандыру	12	2	2	2	6	12
12	Жеке қорғаныс құралдарын сақтау және үлестіру тәртібі	13	2	3	1	5	11
13	Сұрапыл табиғи апаттар және болуы ықтимал апат салдары. Сұрапыл табиғи апаттарда халықтың іс-әрекеті	14	1	2	2	6	11
14	Нысандарда оқу-жаттығу жұмыстарын ұйымдастыру және өткізу әдістемелері	15	1	2	2	5	10
	Барлығы (сағ)		20	30	25	75	150

6. Дәріс сабақтарының мазмұны

№ 1 дәріс: ҚР-дағы Азаматтық қорғаныс жүйесі. Азаматтық қорғаныс жүйесінің құрылымы мен рөлі.

Тақырып бойынша сұрақтар:

1. ҚР-дағы Азаматтық қорғаныс жүйесі.
2. Азаматтық қорғаныс жүйесінің құрылымы мен рөлі.
3. ҚР-ның ТЖ комитетінің рөлі, негізгі ұйымдастырылу құрылысы

Дәріс тезистері: ҚР-дағы Азаматтық қорғаныс жүйесі. Азаматтық қорғаныс жүйесінің құрылымы мен рөлі. ҚР-ның ТЖ комитетінің рөлі, негізгі ұйымдастырылу құрылысы. Азаматтық қорғаныс (АҚ) – басқару органдарының мемлекеттік жүйесі мен бейбіт және соғыс уақытында халықты, шаруашылық нысандары мен аумағын осы заманғы зақымдау құралдарының зақымдағыш (қиратқыш) факторларының әсерінен, табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайлардан қорғау мақсатында жүргізілетін жалпы мемлекеттік шаралардың жиынтығы. АҚ-тың ең басты міндеті халықты (адамдардың денсаулығы мен өмірін сақтау), аумақтарды және шаруашылық жүргізетін нысандарды қорғау болып табылады. АҚ бүкіл республика аумағында аумақтық-өндірістік принцип бойынша ұйымдастырылады. Төтенше жағдай (ТЖ) – адамдардың қаза болуына әкеліп соққан немесе әкеліп соғуы мүмкін, олардың денсаулығына, қоршаған ортаға және шаруашылық нысандарға нұқсан келтірген немесе келтіруі мүмкін, халықты едәуір дәрежеде материалдық шығындарға ұшыратып тіршілік жағдайын бұзған немесе бұзылуы мүмкін авария, зілзала немесе апат салдарынан белгілі бір аумақта туындаған жағдай. Әдебиет: [1,2,3].

№ 2 дәріс: Ядролық және радиациялық зақымдану ошақтарының сипаты

Тақырып бойынша сұрақтар:

1. Ядролық қарудың қирату күші мен жалпы сипаты.
2. Ядролық жарылыстың зақымдаушы күшіне қысқаша сипаттама.
3. Нейтрондық қарудың зақымдау ерекшеліктері.
4. Ядролық зарасыздану ошағы.
5. Қирау және радиоактивтік зарасыздану аймақтары.

6. Сәуле ауруларының түрлері

Дәріс тезистері: Ядролық қарудың қирату күші мен жалпы сипаты. Ядролық жарылыстың зақымдаушы күшіне қысқаша сипаттама. Нейтрондық қарудың зақымдау ерекшеліктері. Ядролық зарасыздану ошағы. Қирау және радиоактивтік зарасыздану аймақтары. Сәуле ауруларының түрлері⁷ Ядролық қару – уран мен плутонийдің бір қатар изотоптарының ауыр ядролардың бөлуінен болатын тізбекті реакция кезінде немесе сутегінің (дейтерий мен тритийдің) жеңіл ядролық изотоптары синтезінің термоядролық реакциялары кезінде бөлініп шығатын ішкі ядролық энергияны пайдалануға негізделген осы заманғы зақымдау құрал. Өткір сәуле ауруы – 1 дүркін немесе 4 тәуліктен аспайтын уақыт ішінде 100 Р-ден астам дозаға сырттай ұшырағанда немесе РЗ-дың (1 Гр) ағзаға түсуінен пайда болатын ауру. *Әдебиет:* [1,2,3].

№ 3 дәріс: Химиялық және биологиялық зақымдану ошақтарының сипаты

Тақырып бойынша сұрақтар:

1. Соғыс жағдайында негізгі қолданылатын улы заттарға қысқаша сипаттама.
2. Химиялық зарасыздану аймағы мен ошағына қысқаша сипаттама.
3. Биологиялық зақымдану ошағы, өте қауіпті жұқпалы аурулар туғызатын инфекциялардың жан-жануарларға тигізетін әсері.
4. Бұқара халықты бактериологиялық зақымданудан қорғау.
5. Карантин мен обсервацияға жалпы түсінік

Дәріс тезистері: Соғыс жағдайында негізгі қолданылатын улы заттарға қысқаша сипаттама. Химиялық зарасыздану аймағы мен ошағына қысқаша сипаттама. Биологиялық зақымдану ошағы, өте қауіпті жұқпалы аурулар туғызатын инфекциялардың жан-жануарларға тигізетін әсері. Бұқара халықты бактериологиялық зақымданудан қорғау. Карантин мен обсервацияға жалпы түсінік. Химиялық зақымдану ошағы – хим.қарудың әсерінен адамдар мен жануарлардың жаппай зақымдануы болған аумақ. Биологиялық қару – адамдар мен жануар арасында жаппай жұқпалы ауруларын тудыратын осы заманғы зақымдау құрал. *Әдебиет:* [1,2,3].

№ 4 дәріс: Әсері күшті улы заттардың (ӘКУЗ) адам ағзасына тигізетін әсері

Тақырып бойынша сұрақтар:

1. Әсері күшті улы заттардың (ӘКУЗ) түрлері мен жалпы сипаты,
2. ӘКУЗ адам ағзасына әсер ету ерекшеліктері.
3. ӘКУЗ-дың зақымдау ошағы

Дәріс тезистері: Әсері күшті улы заттардың (ӘКУЗ) түрлері мен жалпы сипаты, адам ағзасына әсер ету ерекшеліктері. ӘКУЗ-дың зақымдау ошағы. Әсері күшті улы заттар (ӘКУЗ) – бұл өнеркәсіпте, көлікте, үлкен көлемде қолданылатын, объектілердегі қираушылық (авариялар) жағдайында атмосфераға оңай өтуге және жұмыс істеуші қызметкерлер мен іргелеселді мекендегі халықты жаппай зақымдауға қабілетті улы химиялық қосылыстар. Авария кезінде олар жерге немесе суға төгіледі немесе ауада шашылып химиялық залалы бұлт ретінде желмен қозғалып ауаны ластайды. ӘКУЗ адам ағзасына тыныс алу жолдары, қорғалмаған тері, көз ұлпасы, сондай-ақ зақымдалған сумен немесе тамақпен ауыз арқылы өтеді. *Әдебиет:* [1,2,3-9].

№ 5 дәріс: ТЖ пайда болатын аралас зақымдану ошақтары

Тақырып бойынша сұрақтар:

1. Шетел қарулы күштері арсеналындағы бар қару жараққа жалпы сипаттама.
2. Авария мен катастрофаларда пайда болатын зақымдану ошақтарының ерекшеліктері.

Дәріс тезистері: Шетел қарулы күштері арсеналындағы бар қару жараққа жалпы сипаттама. Авария мен катастрофаларда пайда болатын зақымдану ошақтарының ерекшеліктері. Ядролық қарудан зақымдану кезіндегі шығынның сипаты. Өткіш радиация ағзаға әсер еткенде пайда болатын сәуле ауруы. Арнайы дәрілерін сәулеленуден бұрын қолданудың маңызы. Радиоактивті заттардың ағзаға еніп кету қауыпы және алғашқы көмек. Бөлімше жауынгерлерін өткір сәуле ауруынан сақтандыру. Бөлімше

жауынгерлерінің қаншалықты сәулеленгеніне дозиметрлік бақылау жасау. Сәулеленудің шекті мүмкіндік дозасы. Ядролық жарылыс кезінде аралас зақымдану түрлері (ауыр зақымданулар, тері қабаттарының көлемді күйі, көздің күйі және сәуле ауруы).

Алғашқы көмек көрсету ерекшеліктері. *Әдебиет:* [1,2,3-9].

№ 6 дәріс: Төтенше жағдайлар салдарын жоюда шұғыл құтқару және авариялық қалпына келтіру жұмыстарын ұйымдастыру

Тақырып бойынша сұрақтар:

1. ТЖ аймағынан адамдарды құтқару, бағалы және құнды заттарды көшіру және т.б. шұғыл атқарылатын шараларды ұйымдастыру.

2. ТЖ салдарынан зақымданушылар мен зардапшегушілерге дәрігерлік және т.б. көмектер көрсету.

3. Жаппай зақымдану аймақтарында шұғыл атқарылатын жұмыстардың мақсаттары мен міндеттері және жүргізілу ерекшеліктері

Дәріс тезистері: ТЖ аймағынан адамдарды құтқару, бағалы және құнды заттарды көшіру және т.б. шұғыл атқарылатын шараларды ұйымдастыру. ТЖ салдарынан зақымданушылар мен зардапшегушілерге дәрігерлік және т.б. көмектер көрсету. Жаппай зақымдану аймақтарында шұғыл атқарылатын жұмыстардың мақсаттары мен міндеттері және жүргізілу ерекшеліктері. Химиялық улануға қарсы қолданылатын жекелей пакет құрамы мен қолданылу тәртібі және антидоты бар ине-құтыша, түтінге қарсы қолданылатын қосындысы бар ампула. *Әдебиет:* [1,2,3-9].

№ 7 дәріс: ҚР аймағында болуы ықтимал төтенше жағдайлардың сипаты мен салдары

Тақырып бойынша сұрақтар:

1. Төтенше жағдайлардың классификациясы.

2. Табиғи, техногендік және экологиялық төтенше жағдайлардың сипаты мен ерекшеліктері.

3. Төтенше жағдайлар болуы мүмкін аймақтар.

4. Төтенше жағдайлардың сипаты мен ерекшелігі.

5. Техногендік төтенше жағдайлар.

6. Экологиялық төтенше жағдайлар

7. Төтенше жағдайлар кезінде халықты қорғау жұмыстарын жүргізу тәртіптері.

Дәріс тезистері: Жалпы және негізгі түсінік. Төтенше жағдайлардың классификациясы. Табиғи, техногендік және экологиялық төтенше жағдайлардың сипаты мен ерекшеліктері. Төтенше жағдайлар болуы мүмкін аймақтар. Төтенше жағдайлардың геологиялық, метеорологиялық, гидрологиялық, табиғи өрттер және көпшілік наукастану жағдайларының сипаты мен ерекшелігі. Техногендік төтенше жағдайлар: химиялық, радиациялық және гидродинамикалық қауіпті нысандармен жол-көлік және коммуналды, энергетикалық нысандағы апаттар сипаты. Экологиялық төтенше жағдайлар: топырақ, ауа, гидросфера мен биосферра жағдайларының өзгеруіне байланысты апаттардың сипаты. Төтенше жағдайлар кезінде халықты қорғау жұмыстарын жүргізу тәртіптері. *Әдебиет:* [1,2,3-9].

№ 8 дәріс: Ядролық зақымдау факторларынан қорғайтын қорғаныс ғимараттарын жабдықтау, тиімді пайдалану тәртібі

Тақырып бойынша сұрақтар:

1. Қорғаныс баспаларына жалпы түсінік.

2. Қорғаныс ғимаратарының беріктік қасиетіне, пайдалану ерекшелігіне, орналасуына, салыну мерзіміне (бейбіт өмірде алдын-ала немесе жау шабулы қауіпі туған жағдайда шұғыл салынған) байланысты бөлінеуі.

Дәріс тезистері: Қорғаныс баспаларына жалпы түсінік. Қорғаныс ғимаратарының беріктік қасиетіне, пайдалану ерекшелігіне, орналасуына, салыну мерзіміне (бейбіт өмірде алдын-ала немесе жау шабулы қауіпі туған жағдайда шұғыл салынған) байланысты бөлінеуі.

ТЖ кезінде халықты қорғау шаралары. Ұжымдық қорғаныс құралдары. Панахана, құрылысы, толтыру ережесі мен адамдардың іс-әрекеті. Радиациядан қорғайтын орын, құрылысы, толтыру ережесі мен адамдардың іс-әрекеті. Қарапайым қорғаныс құралдары. *Әдебиет:* [1,2,3-9].

№ 9 дәріс: Жергілікті жерлерді радиациялық барлау және химиялық бақылау аспаптары мен құралдары

Тақырып бойынша сұрақтар:

1. ДП-22, ДП-5Б, ДП-5В, ИД-1, ИД-2 аспаптарының құрлысы мен пайдалану ерекшеліктері.

2. Құралдарды жұмысқа даяралау кезектілігі мен тәртібі.

3. ВПХР, ПХР-МВ құралдарының құрлысы мен пайдалануы.

4. Құралдарды жұмысқа дайындау және пайдалану

Дәріс тезистері: Химиялық, радиациялық және бактериологиялық ахуалды бағалау әдістері. Радиациялық, химиялық барлау және дозиметрлік бақылау аспаптары. Дозиметрлік бақылау аспаптардың жіктелуі. Оларды дайындау және жұмыс істеуі ережелері. ДП-22, ДП-5Б, ДП-5В, ИД-1, ИД-2 аспаптарының құрлысы мен пайдалану ерекшеліктері. Құралдарды жұмысқа даяралау кезектілігі мен тәртібі. ВПХР, ПХР-МВ құралдарының құрлысы мен пайдалануы. Құралдарды жұмысқа дайындау және пайдалану. *Әдебиет:* [1,2,3-10].

№ 10 дәріс: Бейбіт және соғыс жағдайларындағы ТЖ-да эвакуация (көшіру) жұмыстарын ұйымдастыру

Тақырып бойынша сұрақтар:

1. Көшіру жұмыстарына жалпы түсінік және өткізу принциптері.

2. Көшіру жұмыстарын алдын-ала жоспарлау және іс-жүзінде орындау.

Дәріс тезистері: Бейбіт және соғыс жағдайларындағы ТЖ-да эвакуация (көшіру) жұмыстарын ұйымдастыруы. Көшіру жұмыстарына жалпы түсінік және өткізу принциптері. Көшіру жұмыстарын алдын-ала жоспарлау және іс-жүзінде орындау.

Зақымдану ошағында құтқару және басқада да шұғыл жұмыстарды (ҚжБШЖ) жүргізу. Халықты көшіру. Адамдарды санитарлық тазартудан өткізу. Ішінара (жартылай) және толық санитарлық тазартуды. Су мен азық-түлікті радиациялық, химиялық және бактериялық ластанудан қорғау. Зардапшекендер мен науқастарды тасымалдау жолдары. *Әдебиет:* [1,2,3-10].

№ 11 дәріс: Ядролық және химиялық қарулар қолданған жағдайда, радиациялық және химиялық зақымдану дәрежелерін бағалау. УЗ, РЗ және БЗ азық-түлік пен ас суын қорғау мен залалсыздандыру

Тақырып бойынша сұрақтар:

1. Ядролық және химиялық қарулар қолданған жағдайда, радиациялық және химиялық зақымдану дәрежелерін бағалау.

2. УЗ, РЗ және БЗ азық-түлік пен ас суын қорғау мен залалсыздандыру.

Дәріс тезистері: Ядролық және химиялық қарулар қолданған жағдайда, радиациялық және химиялық зақымдану дәрежелерін бағалау. Радиациялық зақымдауды бағалау үшін қолданылатын әдістер: қарудың қолданылған уақытын анықтау, ядролық жарылыс аймағын белгілеу, желдің бағыты мен күшін анықтау. Химиялық улану дәрежесін анықтау үшін мынандай әдістер қолданылады: улану аймағы мен химиялық зарысыздандыруда қолданылған улы зат түрі. Барлау нәтижелері бойынша зақымдалу мөлшерін анықтау. Күнделікті тұрмыста үй жағдайында азық-түлікті және медициналық дәрі-дәрмек, құрал жабдықтарды қорғау, ас суын қорғау және залалсыздандыру тәсілдері. Азық-түлік, ас суын РЗ, УЗ және БЗ уланғанын зертханаларда санитарлық бақылау және анықтау. Адамдарды санитарлық тазартудан өткізу. Ішінара (жартылай) және толық санитарлық тазартуды. *Әдебиет:* [1,2,3-11].

№ 12 дәріс: Жеке қорғаныс құралдарын сақтау және үлестіру тәртібі

Тақырып бойынша сұрақтар:

1. Жеке қорғаныс құралдары.
2. Тыныс жолдарын қорғау құралдары.
3. Теріні қорғайтын табельдік және қарапайым құралдары.

Дәріс тезистері: Жеке қорғаныс құралдары. Тыныс жолдарын қорғау құралдары. Теріні қорғайтын табельдік және қарапайым құралдары. Сүзгіш және окшалауғыш противогаздар (газқағарлар), түрлері, құрылысы, оларды дайындау және кию тәртібі. Респираторларды қолдану тәртібі. Шаңнан қорғайтын мата маскасы, мақта-дәке таңғышы, оларды қолдан жасап дайындау. Жеке медициналық қорғаныс құралдары. Жеке қорғаныс заттарының классификациясы, олардың қорғау қабілеті және дайын жұмыс күйінде сақталуы. Жоғарғы тыныс жолдарын қорғайтын қорғаныс заттары ГП-5. ГП-7 сүзбелі противогаздары. ИП- 4 изоляцияланған противогазы. Р-2 респираторын пайдалану ерекшелігі, сыртқы жамылғы тері кабаттарын қорғайтын П-1 және (З-ФО) сүзбелі- жекелей қорғаныс киімі, АИ-2,3 жекелей медициналық қорғаныс заттары. *Әдебиет:* [1,2,3-9].

№ 13 дәріс: Сұрапыл табиғи апаттар және болуы ықтимал апат салдары.

Сұрапыл табиғи апаттарда халықтың іс-әрекеті

Тақырып бойынша сұрақтар:

1. Сұрапыл табиғи апаттарға қысқаша сипаттама және олардың салдары. Қауіпсіздікті камтамасыз ету.

2. Төтенше жағдайлардың адам психологиясына әсер етуі.

Дәріс тезистері: Сұрапыл табиғи апаттарға қысқаша сипаттама және олардың салдары. Қауіпсіздікті камтамасыз ету. Төтенше жағдайлардың адам психологиясына әсер етуі. Табиғи апат салдарынан болған ошақтың сипаттамасы (жер сілкінісі, су тасқыны, көшкін (опырылма, сырғыма), қар көшкіні, сел, табиғи өрт, дауыл). Негізгі және қосалқы факторлар. Табиғи апатқа дейін және сол кезде, одан кейін халықтың іс-әрекеті. *Әдебиет:* [1,2,3-10].

№ 14 дәріс: Нысандарда оқу-жаттығу жұмыстарын ұйымдастыру және өткізу әдістемелері

Тақырып бойынша сұрақтар:

1. Командылы-штабтық оқытуды (КШО) үйретуі,

2. Арнайы тактикалық оқытулар (АТО). Қажетті құжаттармен жалпы дайындық және негізгі атқарылатын жұмыстар.

Дәріс тезистері: Командылы-штабтық оқытуды (КШО) үйретуі, Арнайы тактикалық оқытулар (АТО). Қажетті құжаттармен жалпы дайындық және негізгі атқарылатын жұмыстар. Нысандарда оқу-жаттығу жұмыстарын ұйымдастыру және өткізу әдістемелері. *Әдебиет:* [1,2,3-11].

7. Практикалық (семинарлық) сабақтар мазмұны

1 тақырып. ҚР-дағы Азаматтық қорғаныс жүйесі. Азаматтық қорғаныс жүйесінің құрылымы мен рөлі.

Тапсырма:

1. ҚР-дағы Азаматтық қорғаныс жүйесі.

2. Азаматтық қорғаныс жүйесінің құрылымы мен рөлі.

3. ҚР-ның ТЖ комитетінің рөлі, негізгі ұйымдастырылу құрылысы.

Тапсырманы орындау бойынша әдістемелік нұсқау (қысқаша): Төтенше жағдайлар және Азаматтық қорғаныс ұйымын ұйымдастырудың негізгі қағидаларын, АҚ ұйымының жасақтарын оқып білу. *Әдебиет:* [1,2,3].

2 тақырып. Ядролық және радиациялық зақымдану ошақтарының сипаты

Тапсырма:

1. Ядролық қарудың қирату күші мен жалпы сипаты.

2. Ядролық жарылыстың зақымдаушы күшіне қысқаша сипаттама.

3. Нейтрондық қарудың зақымдау ерекшеліктері.

4. Ядролық зарасыздану ошағы.

5. Қирау және радиоактивтік зарасыздану аймақтары.

6. Сәуле ауруларының түрлері

Әдістемелік нұсқаулар: Ядролық және радиациялық зақымдану ошақтарының сипатын зерттеу. *Әдебиет:* [1,2,3-6].

3 тақырып. Химиялық және биологиялық зақымдану ошақтарының сипаты

Тапсырма:

1. Соғыс жағдайында негізгі қолданылатын улы заттарға қысқаша сипаттама.

2. Химиялық зарасыздану аймағы мен ошағына қысқаша сипаттама.

3. Биологиялық зақымдану ошағы, өте қауіпті жұқпалы аурулар туғызатын инфекциялардың жан-жануарларға тигізетін әсері.

4. Бұқара халықты бактериологиялық зақымданудан қорғау.

5. Карантин мен обсервацияға жалпы түсінік

Әдістемелік нұсқаулар: Химиялық және биологиялық зақымдану ошақтарының сипатын білу. *Әдебиет:* [1,2,3-9].

4 тақырып. Әсері күшті улы заттардың (ӘКУЗ) адам ағзасына тигізетін әсері

Тапсырма:

1. Әсері күшті улы заттардың (ӘКУЗ) түрлері мен жалпы сипаты,

2. ӘКУЗ адам ағзасына әсер ету ерекшеліктері.

3. ӘКУЗ-дың зақымдау ошағы

Әдістемелік нұсқаулар: Әсері күшті улы заттардың (ӘКУЗ) адам ағзасына тигізетін әсерін білу. *Әдебиет:* [1,2,3-8].

5 тақырып. ТЖ пайда болатын аралас зақымдану ошақтары

Тапсырма:

1. Шетел қарулы күштері арсеналындағы бар қару жараққа жалпы сипаттама.

2. Авария мен катастрофаларда пайда болатын зақымдану ошақтарының ерекшеліктері.

Әдістемелік нұсқаулар: ТЖ пайда болатын аралас зақымдану ошақтарын білу. *Әдебиет:* [1,2,3-6].

6 тақырып. Төтенше жағдайлар салдарын жоюда шұғыл құтқару және авариялық қалпына келтіру жұмыстарын ұйымдастыру

Тапсырма:

1. ТЖ аймағынан адамдарды құтқару, бағалы және құнды заттарды көшіру және т.б. шұғыл атқарылатын шараларды ұйымдастыру.

2. ТЖ салдарынан зақымданушылар мен зардапшегушілерге дәрігерлік және т.б. көмектер көрсету.

3. Жаппай зақымдану аймақтарында шұғыл атқарылатын жұмыстардың мақсаттары мен міндеттері және жүргізілу ерекшеліктері

Әдістемелік нұсқаулар: Төтенше жағдайлар салдарын жоюда шұғыл құтқару және авариялық қалпына келтіру жұмыстарын ұйымдастыру әдістерін меңгеру. *Әдебиет:* [1,2,3-9].

7 тақырып. ҚР аймағында болуы ықтимал төтенше жағдайлардың сипаты мен салдары

Тапсырма:

1. Төтенше жағдайлардың классификациясы.

2. Табиғи, техногендік және экологиялық төтенше жағдайлардың сипаты мен ерекшеліктері.

3. Төтенше жағдайлар болуы мүмкін аймақтар.

4. Төтенше жағдайлардың сипаты мен ерекшелігі.

5. Техногендік төтенше жағдайлар.

6. Экологиялық төтенше жағдайлар.

7. Төтенше жағдайлар кезінде халықты қорғау жұмыстарын жүргізу тәртіптері.

Әдістемелік нұсқаулар: ҚР аймағында болуы ықтимал төтенше жағдайлардың сипатын білу. *Әдебиет:* [1,2,3-9].

8 тақырып. Ядролық зақымдау факторларынан қорғайтын қорғаныс ғимараттарын жабдықтау, тиімді пайдалану тәртібі

Тапсырма:

1. Қорғаныс баспаларына жалпы түсінік.

2. Қорғаныс ғимаратарының беріктік қасиетіне, пайдалану ерекшелігіне, орналасуына, салыну мерзіміне (бейбіт өмірде алдын-ала немесе жау шабулы қауіпі туған жағдайда шұғыл салынған) байланысты бөлінеуі.

Әдістемелік нұсқаулар: Ядролық зақымдау факторларынан қорғайтын қорғаныс ғимараттарын жабдықтау, тиімді пайдалану тәртібін меңгеру. *Әдебиет:* [1,2,3-9].

9 тақырып. Жергілікті жерлерді радиациялық барлау және химиялық бақылау аспаптары мен құралдары

Тапсырма:

1. ДП-22, ДП-5Б, ДП-5В, ИД-1, ИД-2 аспаптарының құрлысы мен пайдалану ерекшеліктері. Құралдарды жұмысқа даярлау кезектілігі мен тәртібі.

2. ВПХР, ПХР-МВ құралдарының құрлысы мен пайдалануы. Құралдарды жұмысқа дайындау және пайдалану

Әдістемелік нұсқаулар: Жергілікті жерлерді радиациялық барлау және химиялық бақылау аспаптары мен құралдарын меңгеру. *Әдебиет:* [1,2,3-9].

10 тақырып. Бейбіт және соғыс жағдайларындағы ТЖ-да эвакуация (көшіру) жұмыстарын ұйымдастыру

Тапсырма:

1. Көшіру жұмыстарына жалпы түсінік және өткізу принциптері.

2. Көшіру жұмыстарын алдын-ала жоспарлау және іс-жүзінде орындау.

Әдістемелік нұсқаулар: Бейбіт және соғыс жағдайларындағы ТЖ-да эвакуация (көшіру) жұмыстарын меңгеру. *Әдебиет:* [1,2,3-9].

11 тақырып. Ядролық және химиялық қарулар қолданған жағдайда, радиациялық және химиялық зақымдану дәрежелерін бағалау. УЗ, РЗ және БЗ азық-түлік пен ас суын қорғау мен залалсыздандыру

Тапсырма:

1. Ядролық және химиялық қарулар қолданған жағдайда, радиациялық және химиялық зақымдану дәрежелерін бағалау.

2. УЗ, РЗ және БЗ азық-түлік пен ас суын қорғау мен залалсыздандыру.

Әдістемелік нұсқаулар: Ядролық және химиялық қарулар қолданған жағдайда, радиациялық және химиялық зақымдану дәрежелерін бағалауды меңгеру. *Әдебиет:* [1,2,3-9].

12 тақырып. Жеке қорғаныс құралдарын сақтау және үлестіру тәртібі

Тапсырма:

1. Жеке қорғаныс құралдары.

2. Тыныс жолдарын қорғау құралдары.

3. Теріні қорғайтын табельдік және қарапайым құралдары.

Әдістемелік нұсқаулар: Жеке қорғаныс құралдарын сақтау және үлестіру тәртібін меңгеру. *Әдебиет:* [1,2,3-9].

13 тақырып. Сұрапыл табиғи апаттар және болуы ықтимал апат салдары. Сұрапыл табиғи апаттарда халықтың іс-әрекеті

Тапсырма:

1. Сұрапыл табиғи апаттарға қысқаша сипаттама және олардың салдары. Қауіпсіздікті қамтамасыз ету.

2. Төтенше жағдайлардың адам психологиясына әсер етуі.

Әдістемелік нұсқаулар: Сұрапыл табиғи апаттар және болуы ықтимал апат салдарын білу. *Әдебиет:* [1,2,3-9].

14 тақырып. Нысандарда оқу-жаттығу жұмыстарын ұйымдастыру және өткізу әдістемелері

Тапсырма:

1. Командылы-штабтық оқытуды (КШО) үйретуі,
2. Арнайы тактикалық оқытулар (АТО). Қажетті құжаттармен жалпы дайындық және негізгі атқарылатын жұмыстар.

Әдістемелік нұсқаулар: Нысандарда оқу-жаттығу жұмыстарын ұйымдастыру және өткізу әдістемелерін меңгеру. *Әдебиет:* [1,2,3-10].

8. БӨЖ мен БОӨЖ бойынша тапсырма

№	Тақырып атауы	Тапсырма мазмұны	Бақылау түрі	Тапсыру мерзімі
1	ҚР-дағы Азаматтық қорғаныс жүйесі. Азаматтық қорғаныс жүйесінің құрылымы мен рөлі	ҚР-дағы Азаматтық қорғаныс жүйесі. Азаматтық қорғаныс жүйесінің құрылымы мен рөлі, ҚР-ның ТЖ комитетінің рөлі, негізгі ұйымдастырылу құрылысы	конспект, ауызша жауап	1
2	Ядролық және радиациялық зақымдану ошақтарының сипаты	Ядролық қарудың қирату күші мен жалпы сипаты. Ядролық жарылыстың зақымдаушы күшіне қысқаша сипаттама. Нейтрондық қарудың зақымдау ерекшеліктері. Ядролық зарасыздану ошағы. Қирау және радиоактивтік зарасыздану аймақтары. Сәуле ауруларының түрлері	конспект, ауызша жауап	2
3	Химиялық және биологиялық зақымдану ошақтарының сипаты	Соғыс жағдайында негізгі қолданылатын улы заттарға қысқаша сипаттама. Химиялық зарасыздану аймағы мен ошағына қысқаша сипаттама. Биологиялық зақымдану ошағы, өте қауіпті жұқпалы аурулар туғызатын инфекциялардың жан-жануарларға тигізетін әсері. Бұқара халықты бактериологиялық зақымданудан қорғау. Карантин мен обсервацияға жалпы түсінік	конспект, ауызша жауап, дағды	3-4
4	Әсері күшті улы заттардың (ӘКУЗ) адам ағзасына тигізетін әсері	Әсері күшті улы заттардың (ӘКУЗ) түрлері мен жалпы сипаты, адам ағзасына әсер ету ерекшеліктері. ӘКУЗ-дың зақымдау ошағы	конспект, ауызша жауап	5
5	ТЖ пайда болатын аралас зақымдану ошақтары	Шетел қарулы күштері арсеналындағы бар қару жараққа жалпы сипаттама. Авария мен катастрофаларда пайда болатын зақымдану ошақтарының ерекшеліктері	конспект, ауызша жауап	6
6	Төтенше жағдайлар салдарын жоюда шұғыл құтқару және авариялық қалпына келтіру жұмыстарын ұйымдастыру	ТЖ аймағынан адамдарды құтқару, бағалы және құнды заттарды көшіру және т.б. шұғыл атқарылатын шараларды ұйымдастыру. ТЖ салдарынан зақымданушылар мен зардапшегушілерге дәрігерлік және т.б. көмектер көрсету. Жаппай зақымдану аймақтарында шұғыл	конспект, ауызша жауап	7

		атқарылатын жұмыстардың мақсаттары мен міндеттері және жүргізілу ерекшеліктері		
7	ҚР аймағында болуы ықтимал төтенше жағдайлардың сипаты мен салдары	Жалпы және негізгі түсінік. Төтенше жағдайлардың классификациясы. Табиғи, техногендік және экологиялық төтенше жағдайлардың сипаты мен ерекшеліктері. Төтенше жағдайлар болуы мүмкін аймақтар. Төтенше жағдайлардың геологиялық, метеорологиялық гидрологиялық, табиғи өрттер және көпшілік наукастану жағдайларының сипаты мен ерекшелігі. Техногендік төтенше жағдайлар: химиялық, радиациялық және гидродинамикалық қауіпті нысандармен жол-көлік және коммуналды, энергетикалық нысандағы апаттар сипаты. Экологиялық төтенше жағдайлар: топырақ, ауа, гидросфера мен биосферра жағдайларының өзгеруіне байланысты апаттардың сипаты. Төтенше жағдайлар кезінде халықты қорғау жұмыстарын жүргізу тәртіптері	конспект, ауызша жауап, дағды	8
8	Ядролық зақымдау факторларынан қорғайтын қорғаныс ғимараттарын жабдықтау, тиімді пайдалану тәртібі	Қорғаныс баспаларына жалпы түсінік. Қорғаныс ғимараттарының беріктік қасиетіне, пайдалану ерекшелігіне, орналасуына, салыну мерзіміне (бейбіт өмірде алдын-ала немесе жау шабулы қауіпі туған жағдайда шұғыл салынған) байланысты бөлінеуі	конспект, ауызша жауап	9
9	Жергілікті жерлерді радиациялық барлау және химиялық бақылау аспаптары мен құралдары	ДП-22, ДП-5Б, ДП-5В, ИД-1, ИД-2 аспаптарының құрлысы мен пайдалану ерекшеліктері. Құралдарды жұмысқа даярлау кезектілігі мен тәртібі. ВПХР, ПХР-МВ құралдарының құрлысы мен пайдалануы. Құралдарды жұмысқа дайындау және пайдалану	конспект, ауызша жауап	10
10	Бейбіт және соғыс жағдайларындағы ТЖ-да эвакуация (көшіру) жұмыстарын ұйымдастыру	Көшіру жұмыстарына жалпы түсінік және өткізу принциптері. Көшіру жұмыстарын алдын-ала жоспарлау және іс-жүзінде орындау	конспект, ауызша жауап	11
11	Ядролық және химиялық қарулар қолданған жағдайда, радиациялық және химиялық зақымдану дәрежелерін бағалау. УЗ, РЗ және БЗ азық-	Радиациялық зақымдауды бағалау үшін қолданылатын әдістер: қарудың қолданылған уақытын анықтау, ядролық жарылыс аймағын белгілеу, желдің бағыты мен күшін анықтау. Химиялық улану дәрежесін анықтау үшін мынандай әдістер қолданылады: улану аймағы мен химиялық зарысыздандыруда қолданылған улы зат түрі. Барлау нәтижелері бойынша зақымдалу мөлшерін анықтау. Күнделікті	конспект, ауызша жауап	12

	түлікпен ас суын қорғау мен залалсыздандыру	тұрмыста үй жағдайында азық-түлікті және медициналық дәрі-дәрмек, құрал жабдықтарды қорғау, ас суын қорғау және залалсыздандыру тәсілдері. Азық-түлік, ас суын РЗ, УЗ және БЗ уланғанын зертханаларда санитарлық бақылау және анықтау		
12	Жеке қорғаныс құралдарын сақтау және үлестіру тәртібі	Жекелей қорғаныс заттарының классификациясы, олардың қорғау қабілеті және дайын жұмыс күйінде сақталуы. Жоғарғы тыныс жолдарын қорғайтын қорғаныс заттары ГП-5. ГП-7 сүзбелі противогаздары. ИП- 4 изоляцияланған противогазы. Р-2 респираторын пайдалану ерекшелігі, сыртқы жамылғы тері кабаттарын қорғайтын П-1 және (З-ФО) сүзбелі- жекелей қорғаныс киімі, АИ-2,3 жекелей медициналық қорғаныс заттары	конспект, ауызша жауап	13
13	Сұрапыл табиғи апаттар және болуы ықтимал апат салдары. Сұрапыл табиғи апаттарда халықтың іс-әрекеті	Сұрапыл табиғи апаттарға қысқаша сипаттама және олардың салдары. Қауіпсіздікті қамтамасыз ету. Төтенше жағдайлардың адам психологиясына әсер етуі	конспект, ауызша жауап	14
14	Нысандарда оқу-жаттығу жұмыстарын ұйымдастыру және өткізу әдістемелері	Командылы-штабтық оқытуды (КШО) үйретуі, Арнайы тактикалық оқытулар (АТО). Қажетті құжаттармен жалпы дайындық және негізгі атқарылатын жұмыстар	конспект, ауызша жауап	15

Барлық сұрақтар бойынша кеңес беру ағымдағы семестр бойынша БОӨЖ кестесіне сәйкес жүзеге асырылады.

9. Ұпай қою саясаты мен критерийлері

Кредиттік технология жағдайында оқу процесін ұйымдастыру элементтерінің бірі білім алушылардың оқу жетістіктерін бағалаудың балдық-рейтингтік жүйесін қолдану болып табылады. Ұпай қою саясаты объективтілік, ашықтық, икемділік және жоғары саралаушылық принциптеріне негізделеді. Пәнді оқыту барлық өтілген материалды қамтитын, әртүрлі формада (жазбаша немесе ауызша емтихан, тестілеу) емтихан қабылдаумен аяқталады. Емтихан тапсыруға рұқсат алудың негізгі шарты – бағдарлама бойынша барлық тапсырмаларды орындау. Әр тапсырма 0-100 баллмен бағаланады.

Бірінші және екінші рейтинг ағымдық үлгерімін анықтаудағы ұпайларын үлестіру

№	Жұмыс түрі	Бір тапсырмаға қойылатын баға (max балл)	Тапсырма саны	Жиынтық баға
Рейтинг 1				
1	Конспект, ағымдық бақылау (ауызша жауап)-- АБ ₁	100	7	700
2	Аралық бақылау-1	100	1	100

	(глоссарий, ауызша жауап) АрБ ₁			
		Барлығы	8	800
$P_1 = \text{Барлығы} / \text{тапсырмалар саны} = 800/8 = 100$				
Рейтинг 2				
1	Конспект, ағымдық бақылау (ауызша жауап)—АБ ₂	100	8	800
2	Аралық бақылау-2 (глоссарий, ауызша жауап) АрБ ₂	100	1	100
		Барлығы	9	900
$P_2 = \text{Барлығы} / \text{тапсырмалар саны} = 900/9 = 100$				
Емтихан бағасы				100

Емтиханға жіберу рейтингісінің (ЖР) бағасы академиялық кезең бойынша алынған барлық ағымдық және аралық бақылаулар бағасы қосындысының орташа арифметикалық мәні болып табылады:

$$\text{ЖР} = (\text{АБ}_1 + \text{АБ}_2 + \text{АБ}_3 + \dots + \text{АБ}_n + \text{АрБ}_1 + \text{АрБ}_2) / (n+2),$$

мұндағы ЖБ – емтиханға жіберу рейтингісі; АБ – ағымдық бақылау; АрБ – аралық бақылау; n – ағымдық бақылаулар саны; 2 – аралық бақылаулар саны.

$$\text{ЖР} = (800+900+100+100) / (17+2) = 1900/19 = 100$$

Пән бойынша қорытынды бақылауға пән бағдарламасының барлық талаптарын орындаған (барлық практикалық (семинарлық) жұмыстарды және БОӨЖ, БӨЖ бойынша тапсырмаларды орындаған және тапсырған), емтиханға жіберу рейтингісін (50 баллдан кем емес) жинаған білім алушы жіберіледі. Пән бойынша емтиханға жіберу рейтингісі оң баға болмаса (50 баллдан кем емес) білім алушы емтиханға жіберілмейді.

Пән бойынша қорытынды баға (Қ) автоматты түрде төмендегі формула бойынша есептеледі:

$$\text{Қ} = ((P_1+P_2)/2*0,6) + (\text{емтихан бағасы}*0,4),$$

мұндағы P_1 – бірінші аралық бақылау бағасы; P_2 – екінші аралық бақылау бағасы.

Пән бойынша қорытынды баға білім алушы тек емтиханға жіберу рейтингісі бойынша да, қорытынды бақылау бойынша да оң баға (50 баллдан кем емес) алған жағдайда есептеледі. Қандай да бір дәлелді немесе дәлелсіз себептермен қорытынды бақылауға келмеген жағдайда «Емтихан бағасы» бағанасына «0» (нөл) қойылады. Пән бойынша аралық аттестация нәтижелері білім алушыға сол күні хабарланады.

Білім алушылардың оқу жетістіктерін бағалаудың төрт баллдық жүйе бойынша сандық эквивалентке сәйкес әріптік жүйесі

Әріптік жүйе бойынша бағалар	Баллдардың сандық эквиваленті	Баллдар (%-тік құрамы)	Дәстүрлі жүйе бойынша бағалар
A	4,0	95-100	Өте жақсы
A-	3,67	90-94	
B+	3,33	85-89	Жақсы
B	3,0	80-84	
B-	2,67	75-79	
C+	2,33	70-74	
C	2,0	65-69	Қанағаттанарлық
C-	1,67	60-64	
D+	1,33	55-59	
D-	1,0	50-54	Қанағаттанарлықсыз
FX	0,5	25-49	
F	0	0-24	

10. Оқытушы талабы

Білім алушылардың оқу жетістіктерін бағалау саясаты академиялық адалдық, талаптардың бірлігі, объективтілік пен адалдық, ашықтық және ашықтық принциптеріне негізделген. Бірінші сабақта оқытушы білім алушыларды пәннің жұмыс оқу жоспары (силлабусы), академиялық пәннің жоспарланған оқу нәтижелері және оларды бағалау тәртібі туралы таныстырады.

Академиялық әділетсіздік байқалған жағдайда ЖОО білім алушылары тарапынан:

- *аудиториядағы және аудиториядан тыс сабақтар кезінде:* бірінші жол берілген тәртіп бұзғаннан кейін құрылған комиссия білім алушылармен әңгімелесу өткізеді; актіде шығарылған ескерту және қабылданатын шара (бағаланатын жұмыс үшін бағаны төмендету; білім алушының жазбаша жұмысын жою, бақылау іс-шарасын қайта өткізуге ұсыныс және т.б.) тіркеледі. Академиялық адалдық фактілеріне қайта жол берілген жағдайда оқу жылы ішінде қайта комиссия құрылады, акт жасалады және одан әрі шешімдер қабылдау үшін тәртіптік-сыбайлас жемқорлыққа қарсы кеңеске (бұдан әрі – ТСЖҚК) беріледі;

- *аралық немесе қорытынды аттестаттау кезінде:* Академиялық әділетсіздік көрсеткен білім алушы сол академиялық кезеңде емтиханды қайта тапсыру құқығынсыз аудиториядан шығарылады. Бұл ретте емтихан ведомосына «Академиялық әділетсіздік танытқаны үшін емтиханнан алынды» деген жазба жазылады, оның түрі көрсетіледі. Емтиханды қайта тапсыру жазғы семестрде немесе келесі академиялық семестрде ақылы негізде жүзеге асырылады. Бұл ретте білім алушы осы оқу пәніне қайта жазылады, оқу сабақтарының барлық түрлеріне қатысады, жұмыс оқу бағдарламасына сәйкес оқу жұмысының барлық түрлерін орындайды және емтихан тапсырады. Емтиханнан қайта шығарылған жағдайда (ЖОО-да оқудың барлық кезеңі ішінде) білім алушы ШҚМУ-ға қайта қабылдану құқығынсыз оқудан шығарылады.

Білім алушының барлық аудиториялық сабақтарға кешікпей, сабаққа қатысуы міндетті болып табылады. Сабақтан қалған жағдайда деканатта тағайындалған тәртіппен өтелінеді. Берілген курстың білім алушылар контингентіне кірмейтін бөгде адамдардың дәріске қатысуына тыйым салынады.

Жұмысты көрсетілген мерзімде тапсыру қажет. Барлық тапсырмаларды тапсырудың соңғы мерзімі емтихан сессиясына 5 күн қалғанға дейін беріледі.

Әрбір оқу сабағы бойынша тақырыпты қайталау мен өтілген материалды өтеу міндетті. Оқу материалының меңгерілу дәрежесі жазбаша жұмыстармен немесе тестпен тексеріледі білім алушыларды тестілеу ескертусіз жүргізілуі мүмкін.

Білім алушының оқытушымен өзіндік жұмысын (БӨӨЖ) орындау кезінде келесі негізгі қызметтер ескеріледі:

1) оқу пәні бойынша бағыттау-бағдарлау сабақтары кезінде оқытушы берген ақпаратты білім алушылардың белсенді қабылдауын іске асыруды көздейді;

2) оқытушының ұсынымы негізінде білім алушылардың өздігінен оқу-әдістемелік құралдарды, әдебиеттерді оқуын, үй тапсырмаларын, бақылау, курстық жұмыстарды және т.б. орындауын көздейді. Бұл кезеңде білім алушылардан жұмыс істеудің әдіс-тәсілдерін білу, қиындықтарды анықтау, өзін-өзі ұйымдастыру және өзіндік тәртіп талап етіледі;

3) өздерінде қиындық тудырған жағдайларды талдау мен жүйелеу, оқу материалын түсіну мен меңгерудегі қиындықтар себебін анықтау, басқа оқу әрекетін орындау. Білім алушы шешімі табылмаған қиыншылықтарды оқытушыларға арналған сұрақтар жүйесіне айналдырады (оларды саралайды, реттейді, ресімдейді), бұл сұрақтарға өз жауаптарының нұсқаларын дайындайды;

4) түсініктеме, ақыл-кеңес, кеңес алу үшін оқытушымен сұхбаттасуын білдіреді.

11. Емтихан сұрақтары

1. Бұқаралық жою қаруы туралы жалпы түсінік.

2. Жаппай зақымдаудың қазіргі заманғы құралдары, олардың түрлері, ерекшеліктері және оларды қолданудың салдары.
3. Жаппай жою қарудан қорғаудың заңнамалық және нормативтік құқықтық негіздері. Төтенше жағдайлар және азаматтық қорғаныс жүйесі.
4. Ядролық қару. Ядролық жарылыстың негізгі зақымдаушы факторлары.
5. Ядролық қарудың физикалық негіздері, ядролық жарақтардың топтастыруы, қолданы тәсілдері.
6. Ядролық қарудың зақымдаушы әсері және ұрыстық қабілеті.
7. Ядролық қарудың зақымдаушы факторлары және олардан қорғау әдістері.
8. Өткір сәуле ауруы, оның белгілері және алғашқы медициналық көмек.
9. Ядролық жарылыс түрлері. Ядролық жарылыс кездегі жердің радиоактивті ластануы.
10. Ядролық жарылыстың негізгі зақымдаушы факторлары: соққы толқыны, сәуле жарқылы, өткіш радиация, жердің радиоактивтік ластануы және электрлі-магниттік импульс, олардың қысқаша мінездемесі және қорғану әдістері.
11. Адамдар мен құрылыстарға ядролық жарылыстың негізгі және қосалқы әсері.
12. Ядролық жарылыстың негізгі зақымдаушы факторлары және олардың әсерінен пайда болған зақымданулардың ерекшелігі.
13. Радиоактивтік ластану аймағының сипаттамасы.
14. Ядролық зақымдану ошағының сипаттамасы.
15. Радиациялық зақымданудың түрлері. Ядролық жарылыс кезіндегі күйіктер мен жарақаттардың ерекшеліктері.
16. Сәулелік зақымданулар. Өткір сәуле ауруы, оның дәрежесі, белгілері және дамуын алдын алатын іс-шаралар.
17. Өткір сәуле ауруы, оның белгілері және алғашқы көмек көрсету кезінде медициналық қорғаудың жеке құралдарын пайдалану.
18. Ядролық жарылыстан аралас зақымданулардың сипаттамасы және алғашқы көмек.
19. Радиациялық зақымданулардың алдын алу. Сәулеленуін дозиметриялық бақылау.
20. Химиялық қару және оның қолдану негіздері. Негізгі улағыш заттардың жіктелуі мен сипаттамасы.
21. Химиялық қару. Улағыш заттардың жіктелуі, қысқаша мінездемесі, зақымдану белгілері, алғашқы көмек және қорғану әдістері.
22. Химиялық ластану аймағы және химиялық зақымдану ошағы, олардың сипаттамасы.
23. Химиялық қару туралы түсінік. Улағыш заттардың жіктелуі, зақымдану белгілері және көрсетілетін алғашқы көмек.
24. Бактериологиялық қару және оның қолдану негіздері. Бактериялық құралдардың сипаттамасы.
25. Бактериологиялық зақымдану ошағының сипаттамасы. Эпидемияға қарсы шаралар.
26. Карантин және обсервация. Дезинфекция, дезинсекция және дератизация туралы түсінік.
27. Жұқпалы аурулар туралы түсінік (оба және т.б.). Эпидемиялық процесс. Эпидемияға қарсы шаралар.
28. Жұқпалы аурулар туралы түсінік (түйнеме және т.б.). Эпидемиялық процесс. Эпидемияға қарсы шаралар.
29. Жұқпалы аурулар туралы түсінік. Оба, оның қоздырғышы, таралу жолдары, негізгі белгілері және алдын алу шаралары.
30. Жұқпалы аурулар туралы түсінік. Тырысқак, оның қоздырғышы, таралу жолдары, негізгі белгілері және алдын алу шаралары.
31. Жұқпалы аурулар туралы түсінік. Түйнеме (сібір жарасы), оның қоздырғышы, таралу жолдары, негізгі белгілері және алдын алу шаралары.
32. Карантин және обсервация туралы түсінік. Дезинфекция, дезинсекция және дератизация әдістері.
33. Өртегіш қару, оның ұрыстық қабілеті және қолдану тәсілдері.

34. Өртегіш заттардың топтастыруы, ұрыстық қабілеті, қолдану тәсілдері мен қорғау әдістері.
35. Радиациялық, химиялық және бактериологиялық жағдайды болжау және бағалау.
36. Радиациялық, химиялық және бактериологиялық жағдайды бағалау тәсілдері.
37. Радиациялық барлау және дозиметриялық бақылау аспаптары. Аспаптарды жұмысқа дайындау және өлшеу тәртібі.
38. Химиялық барлаудың әскери аспабы (ВПХР), құрылымы, жұмысқа дайындау және өлшеу тәртібі.
39. Химиялық жағдайды бағалау. Химиялық барлаудың әскери аспабы, құрылымы және өлшеу тәртібі.
40. Дозиметриялық аспаптардың жіктелуі, оларды жұмысқа дайындау және өлшеу тәртібі.
41. Жаппай жою қарудан қорғаудың ұжымдық және жеке құралдары, олардың жіктелуі және қолдану тәсілдері.
42. Халықты радиацияға және химияға қарсы қорғаудың негізгі тәсілдері.
43. Бұқаралық жою қарудан қорғаудың ұжымдық және жеке құралдары.
44. Дезинфекция, дезактивация және дегазация туралы түсінік.
45. Ұжымдық қорғау құралдары. Панахана, оның мақсаты, жалпы құрылымы, толтыру тәртібі және адамдардың жүріс-тұрыс ережелері.
46. Радиацияға қарсы жабындар, олардың мақсаты, құрылымы, толтыру тәртібі және адамдардың жүріс-тұрыс ережелері.
47. Ұжымдық қорғау құралдары. Қарапайым түрдегі паналау құралдары, олардың құрылымы.
48. Жеке қорғаныс құралдары. Тыныс алу жолдарын қорғау құралдары.
49. Жеке қорғаныс құралдары. Теріні қорғаудың табельдік және қол да бар құралдары.
50. Теріні қорғаудың жеке құралдары, олардың түрлері, құрылымы және кию ережесі.
51. Тыныс алу жолдары мен теріні қорғаудың жеке құралдарын таңдау және пайдалану тәсілдері.
52. Газқағарлар (противогаз), олардың түрлері, құрылысы және кию ережесі.
53. Респираторлар, шаңға қарсы мата маскасы және мақта-дәке таңғышы.
54. Тыныс алу жолдарын қорғау құралдары. Противогаз, оның түрлері, құрылысы және кию ережесі.
55. Тыныс алу жолдарын қорғайтын қарапайым құралдары, олардың түрлері, құрылысы және кию ережесі.
56. Жеке қорғаудың медициналық құралдары, жіктелуі және пайдалану ережесі.
57. Химияға қарсы жеке пакеттің құрылымы, мақсаты және пайдалану ережесі.
58. Жеке медициналық таңу пакеті, оның құрылымы және пайдалану ережесі.
59. Жеке қорғаудың медициналық құралдары, олардың құрылымы және пайдалану ережесі.
60. Жеке қорғаудың медициналық құралдары. Жеке дәрі-дәрмек қобдишасы (АИ-2), оның құрылымы және пайдалану ережесі.
61. Қарулы Күштерді бұқаралық жою қаруынан қорғау. Әскерлерді жаппай қырып-жою қаруынан қорғау тәсілдері.
62. Азаматтық қорғаныста бұқаралық жою қаруынан қорғау. Халықты жаппай жою қаруынан қорғау тәсілдері.
63. Ядролық зақымдану ошағында халықтың іс-әрекеті мен қозғалу тәртібі.
64. Химиялық зақымдану ошағында халықтың іс-әрекеті мен қозғалу тәртібі.
65. Бактериялық зақымдану ошағында халықтың іс-әрекеті мен қозғалу тәртібі.
66. Азаматтық қорғаныста жаппай жою қаруынан қорғау. Төтенше жағдайлар және азаматтық қорғаныс жүйесі.
67. Халықты және шаруашылық жүргізуші нысандарды бейбіт және соғыс уақытындағы төтенше жағдайлар туралы хабарлау жүйесі.

68. Халықты жаппай жою қаруынан қорғаудың тәсілдері. Ядролық, химиялық және бактериологиялық зақымдану ошағындағы халықтың іс-әрекетінің ережелері.
69. Зақымдану ошақтарындағы құтқару және басқа да шұғыл жұмыстарды (ҚжБШЖ) жүргізу.
70. Жаппай жою қару қолданған кезінде халықты эвакуациялау (көшіру).
71. Адамдарды санитарлық тазартудан (өндеуден) өткізу. Жартылай (ішінара) және толық санитарлық өңдеу.
72. Азық-түлік пен суды радиоактивті, химиялық және бактериологиялық зақымданудан қорғау және зарарсыздандыру.
73. Зардапшекендер мен науқастарды тасымалдау жолдары. Санитарлық және қарапайым зембилдердің құрылысы.
74. Өртүрлі зақымданулар кезінде зардапшекендер мен науқастарды тасымалдау ережесі.
75. Зардапшекендер мен науқастарды тасымалдау тәсілдері.

12. Әдебиеттер тізімі

Негізгі әдебиеттер

1. Мұхаметжанов А.М. Химиялық қарудың жалпы және медицина-тактикалық сипаттамасы: оқу құралы. – Қарағанда: Ақнұр баспасы. – 2013. – 276б.
2. Мұхаметжанов А.М., Әбдіқалықов М.Қ. Жалпы және әскери радиобиология : оқу құралы. – Қарағанды : ЖК «АҚНҰР баспасы», 2013. – 124 бет.
3. Мұхаметжанов А.М. Бейбітшілік уақытындағы әскери бөлімінің медициналық рота жұмысының құрылымы және ұйымдастырылуы: оқу құралы. - Қарағанды : ЖК "Ақнұр баспасы", 2013. - 178 бет

Қосымша әдебиеттер

4. Адыльбекова А.Б. Основы медицинской подготовки: учебно-методическое пособие. – Усть-Каменогорск, Изд-во Берел ВКГУ им. С. Аманжолова, 2017. – 122с.
5. Салықжанова А.А., Куленова Г.Б. Әскери медициналық дайындық: оқу құралы. – Өскемен: С. Аманжолов атындағы ШҚМУ баспасы, 2013. – 104б.
6. Жантасов Қ.Т., Сулейменов А.Т., Назарбекова С.П., Маханов Б.Б., Кочеров Е.Н. Төтенше жағдайлардағы тіршілік қауіпсіздігі: оқулық. – Алматы: Дәур, 2011. – 272б.
7. Ақылбаева Б.С., Әділбекова А.Б., Салықжанова А.А. Төтенше жағдай кезінде халыққа алғашқы медициналық көмек көрсету шаралары (электронды оқу құрал). С. Аманжолов атындағы ШҚМУ білім беру порталы, 2008.
8. Татаева Р.К., Зайнелова Г.З., Адыльбекова А.Б. Химиялық зақымдану ошағында өмір қауіпсіздігін қамтамасыз ету шаралары: оқу-әдістемелік құрал. Астана, Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, 2013. – 30б.
9. Ақылбаева Б.С., Әділбекова А.Б., Салықжанова А.А. Сырқаттанған және жарақаттанған адамдарға көрсетілетін алғашқы медициналық көмек: Оқу құралы. - Өскемен: С. Аманжолов атындағы ШҚМУ баспасы, 2007. - 112б.
10. Әділбекова А.Б. Өмір-тіршілік қауіпсіздігінің негіздері: электронды оқу құрал. С. Аманжолов атындағы ШҚМУ білім беру порталы, 2010.

Анықтамалық әдебиеттер

11. Тайжанов С. Салауатты өмір салтының негіздірі (әдістемелік құрал). – Алматы: Эверо. 2014. – 160б.
12. . «Азаматтық қорғау туралы» Қазақстан Республикасының Заңы 2014 жылғы 11 сәуірдегі № 188-V ҚРЗ // Егемен Қазақстан 15.04.2014 ж. – № 72 (28296).

Интернет-көздері

13. <http://emer.gov.kz/>
14. https://kk.wikipedia.org/wiki/%D0%96%D0%B0%D0%BF%D0%BF%D0%B0%D0%B9_%D2%9B%D1%8B%D1%80%D1%8B%D0%BF-%D0%B6%D0%BE%D1%8E_%D2%9B%D0%B0%D1%80%D1%83%D1%8B